

Народні традиції,
звичаї
пов'язані з рослинним
та тваринним світом

У сучасних умовах школа виступає провідним чинником залучення молоді до національної культури і традицій.

Саме у школі

- Прищеплюється повага до свого народу, його історії та культури,
- закладаються основи цілісного внутрішнього світу особистості, її національної самосвідомості, народного світогляду.

БЕРЕЗА

З сивої давнини береза у різних народів символізувала світло, сяяння, чистоту, жіночність.

У стародавні часи люди називали березу деревом чотирьох корисних справ:

Світ освітлювати, чистоту зберігати, скрипіння знешкоджувати, хворих зцілювати. Адже березовими скалками колись світили. Березовий віник в бані незамінний. Скрипіння воза зменшували березовим дьогтем. А настій з березовії бруньок лікував від різних хвороб.

В особливій пошані була береза і в давніх слов'ян. Коли зводили оселю, то на місці зрубу в передньому кутку, спершу ставили берізку – символ господаря і родини.

Під час Зелених свят завітчували зеленим березовим гіллям криниці.

З давніх пір увійшла білокора красуня і в обрядовість нашого народу. Береза, за переказами та повір'ям улюблене дерево русалок. Колись українські дівчата і молодіці клали на гілках для русалок хліб, вішали для них намиста і сорочки, вінки й пряжу.

За багато віків у народному визначенні погоди зібралось чимало прикмет, пов'язаних з березою:

- 1. Береза розв'ється раніше від клена – літо буде сухим; пізніше – дощовим.*
- 2. Якщо береза викине листки раніше за вільху – літо буде сухе; якщо ж вільха перша розпуститься – замучать холод і дощ.*
- 3. Літо буде дощовим, якщо навесні з берези тече багато соку.*

Образ білокорої красуні малює народна мудрість і в загадках:

- *Біле – не сніг, зелене – не луг, кучеряве – не людина.*
- *Зелена, а не гай; біла, а не сніг; кучерява, а без волосся.*
- *Сережки я повісила тонесенькі такі і радісно та весело готуюся до весни.*

ВОЛОШКА СИНЯ

Волошки – здавна ніжні улюбленці українських дівчат. Їх сині квітки – символ незрівняної краси, чистої вроди, мрії про щастя, про вірне і розділене кохання.

ПРИСЛІВ'Я:

Синьоока чарівниця часто в полі в нас
вертиться; де вінки вона спліта – там
пшениці рідкі й жита.

Де волошки, там хліба трошки.

ЛІЩИНА ЗВИЧАЙНА

Українські селяни обсаджували горішником свої сади. Це як своєрідна облямівка обійстя.

В українській творчості ліщина – жіночий символ. З цим кущем асоціюється багатий і різноманітний почуттєвий світ дівчини, жінки, мрії і думки парубка про вірне кохання, про щасливу подружню пару, а шум ліщини – дівочі сльози.

Про чарівну ліщинову гілочку існував міф: *немовби паличка всі людські забагання сповнює. Тільки гілку такої палички треба зрізати в ніч на Івана Купала.*

Чимало чудових загадок створено про ліщину, про її горіхи, в яких відображено точні спостереження, ласку і любов до рослинного дива:

- Кругленьке, маленьке, на чолику лисеньке.
- 1. Сам маленький, а шуба дерев'яна.
- 2. Маленький горщечок, а добра кашка.
- 3. У лісі на пралісі висить діжка з тістом.

ПРИСЛІВ'Я

Був колись горіх, та звівся на сміх.
Твердий горіх важко розкусити.
Не розкусивши горіх, зерна не з'їси.

Хвощ польовий

Хвощ польовий – це багаторічна трав'яниста рослина. Росте по всій території України як бур'ян на полях, луках, лісових розсадниках, лісосіках.

Широко використовують хвощ польовий в традиційній і народній медицині при жовчнокам'яній хворобі, подагрі, ревматизмі, запаленні сідничного нерва, підвищеному тиску крові, при легких і середніх формах цукрового діабету.

Ромашка

Скромну, милу і чисту ромашку вплітають у традиційні українські віночки, коли освячують їх у церкві. Люди переконались, що вона приносить не лише здоров'я і заспокоює серце, але є символом доброти і ніжності.

У народній медицині рослини використовують при хворобах шлунка, печінки, сечового міхура, нирок та при різних захворюваннях нервової системи. Тепла ромашкова ванна, яка супроводжується вдиханням випарів ромашки, корисна при початковій стадії гострих респіраторних захворювань, грипі.

Обабіч стежини польової,
Немов ровесниці-систриці,
Ведуть розмови між собою
Стрункі ромашки яснолиці.

Медово пахне тут повітря.
Вітрець приносить запах кашки.
Ми линемо на крилах літа
У царство білої ромашки.

Кропива дводомна

Цілющі властивості кропиви відомі здавна. Як кровоочисний і такий, що заживляє рани, засіб, кропиву використовували у народній медицині наші предки ще за часів Київської Русі.

З кропиви виготовляли стійку зелену фарбу, використовували як корм для тварин. Добре відома кропива і як дієтичний продукт. З молодого листя і пагонів варять зелений борщ. Із свіжого незагрубілого листя готують салат.

Властивості кропиви відбиті у загадках:

*Стоїть, колихається, як стрінеш, то
кусається.*

Зубів не має, а кусає.

Не вогонь, а опікає.

Що за трава, що і сліпий пізнає?

Нагідки лікарські (календула, крокіс)

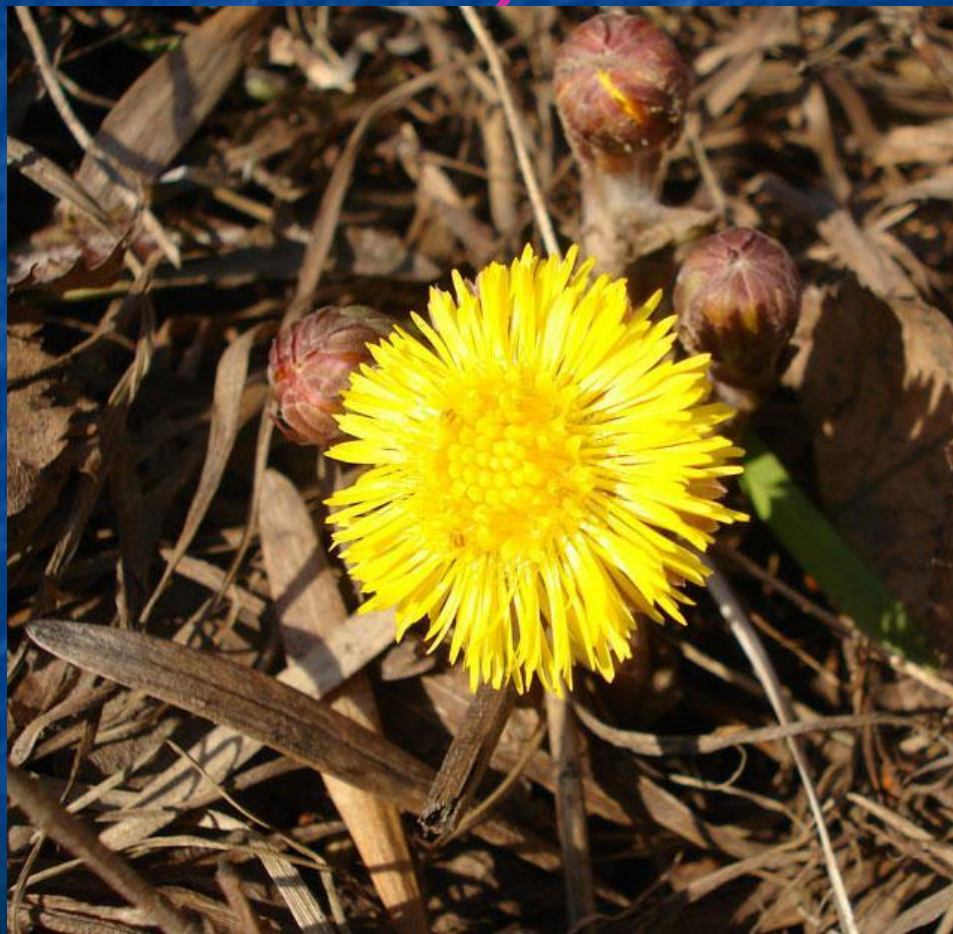

Нагідки лікарські розводять у наших садах і на городах як декоративну рослину. З лікувальною метою використовують кошики нагідок, збирають їх тоді, коли вони вже повністю розкрилися. Нагідки лікарські мають протизапальні, бактерицидні, ранозагоювальні властивості.

Мати-й-мачуха (підбіл звичайний)

Символізує мати-й-мачуха прекрасну пору весняного квіткування, повсюдного пробудження природи. Ранньої весни на стеблах рослини з'являються жовті кошики. Свою назву отримала рослина завдяки своїм листкам: верхня сторона зелена, гладка і холодна, як зла мачуха у казках, а нижня – ніжна і тепла, як рідна мати.

У народній медицині підбіл вважають дуже цінною за цілющими властивостями рослиною.

ПРИКМЕТИ:

Якщо серед снігу на проталинах з'являться перші жовті квіточки мати-й-мачухи – чекайте тепла.

Перед дощем квіти підбілу закриваються.

Фіалка запашна

ПРИКМЕТИ:

Фіалки гарно зацвіли – буде гарна погода.

Розкриті квіточки фіалки, дивляться вони на світ веселими фіолетовими оченятами – буде гарна погода.

Перед негодою фіалки закривають свої квітки і схиляють їх, показуючи всім своїм виглядом, як їм сумно прощатись із сонечком.

КАЛИНА

“Без верби і калини – нема України”, -
говориться в народному прислів'ї.

Образ-символ “червона калина” багатогранний, але найпоширеніше, що підмітив і Шевченко, значення калини в народнопоетичній творчості – це символ ясної, палаючої краси, втіленням якої є молода дівчина:

*Коло млина калина.
Там дівчина ходила,
Цвіт-калину ламала,
До личенька рівняла:
Коли б же я така,
Як калина жаркая.*

Пізнання довкілля допоможе змінити наші погляди і дії, щоб у майбутньому ми не перетворились на руйнівників біосфери, частинкою якої є самі.

І святий обов'язок дорослих навчити дітей дивитись і бачити красу навколишнього світу, створити для них можливість одержувати нові враження, проявляти милосердя, співчуття до всього живого, виховувати готовність прийти на допомогу природі, охороняти її скрізь і завжди.